

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

SUMARI: La tirania de la ignorància.—**CARLES SALVADOR**; 2 contes nous.—**MATHEW'S**; Una breu història d'un valor econòmic.—**FRANCESC ALMELA I VIVES**; Poemes.—**ARTUR PERUCHO**; Comprensió i cordialitat.—Rondalla de Rondalles.—**ENRIC NAVARRO-BORRÁS**; L'Exposició del Llibre Català a Madrid.—**LLUÍS CEBRIAN IBOR**; Cançó de patrià.—**MIQUEL DURAN**; Joc d'enamorats.—**PASQUAL ASINS**; Del renaixement al noucents.—Noticiari bibliogràfic.—Notes.

PREU: 25 cèntims

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES
REVISTA LITERARIA MENSUAL

PL. BOTANIC, F. 6.^a
VALENCIA

DIRECTOR

ENRIC NAVARRO-BORRAS

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL:

Ordinària (Un exemplar
cada mes. 3 PTES.
Protectora (Dos exem-
plars. 5 “

Esta classe es feta per tal de que puguem enviar un número de propaganda a un Circul, Biblioteca o amic. Pensen que a València casi tot està per fer i es obra de molts la que s'hem proposat

AVISOS IMPORTANTS

Cada autor respon en absolut del treball que signa.

Els originals no es tornen.

Tots els assumptes; únicament per escrit, a la direcció.

ASTERISCOS

◆ ◆ ◆ ◆ ALS SUBSCRIPTORS DE CASTELLÓ

Els agraiem que's prenguen el treball d'enviar, per girança postal, l'import de la subscripció, car no es cert que tingam corresponsal administratiu en eixa capital, com es va dir.

◆ ◆ ◆ ◆ ELS NOSTRES AMICS DE FORA

No per vanitat, sinó perquè es sàpia que algun cas es fa de les coses fetes amb vera amor, donem estes notes.

A *La Publicitat*, Tomás Garcés, en un dels seus «Carnet de les lletres» parlant de «la florida de revistes catalanes» diu de la TAULA, entre altres coses, que «mostra un desig de perfecció que l'honora. La seva naixença ens ha fet creure en la proximitat d'una aportació constant i articulada de València a les nostres lletres». Pel mateix diari ens assabentem de que «*L'Amic de les Arts*», la exquisida i avançada gazeta de Sitges, diu: «Bé calia que en aquest bell deixondiment de totes les valors culturals i històriques de les ribes occidentals de la mar llatina, València, la nostra germana València, avancés també amb la seva cultura gloriosa. La dolça varietat lingüística del verb comú, conreada pels llevants, seria el magnífic coronament de la gran renaixença».

Al *Diari de Sabadell*, P. Flores, inserix un article de dues columnes titulat «Resorgiment literari». Demostra perfecte coneixement de l'estat actual de la literatura valenciana, gran simpatia per nostra revista i demana als catalans que'ls batecs de nostra espiritualitat «trobin l'escalf i la companyia que es mereixen».

Vida Lleidatana, la selecta revista, reproduïx nostre article sobre Mistral, de l'Asins, i afeg: «Cal obrir els braços als lloables intents i ajudar-los en quant poguem i com més millor».

Oc, la gazeta de Tolosa, als números 79 i 80 ens dedica paraules de germania i nos honora amb el canvi, així com *L'Ona*, tan cordial i *L'Eveil Catalán*, de Perpinyá, *La Riuada*, de Mora d'Ebre, i *L'Avi Muné*, a qui felicitem per haver entrat a l'any XI de sa publicació, i altres ja dites.

◆ ◆ ◆ ◆ ELS NOSTRES «AMICS» DE CASA

Damunt de la primera plana de *El Pueblo*, tan simpàtica i suggestiva de temps ençà, ha publicat Perucho un article (24-11-927) en el que hi ha elogis—amb reserves—per a TAULA i censura que hagen passat el temps Lantier, Puig, etc. Després han escrit Claudio Lantier (2-12-927) Armando Duval (9-12-927) censurant—cosa molt valenciana—a nostra TAULA. Els dies 13 i 14 Perucho, ha fet dos encertats articles de valencianisme avançat.

ESTE NUMERO HA PASSAT PER LA CENSURA GOVERNATIVA

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM I

DESEMBRE 1927

NÚMERO 3

LA TIRANIA DE LA IGNORANCIA

No sabiem la joia que 'ns servava la vida com premi per haver intentat una Revista plasmada amb les nostres idealitats. Cada dia rebem notícies d'afectuosa estima i sentim el goig d'aprendre coses noves que'ns enfortixen la fe. No estem tan sols com es veïem a València, no. Mes enllà d'Espadà comença d'eixamplar se l'esperit i ascendix la visió de les coses:

«De Clarmont a Malhorca e d'Alpas à Medoc,
pertot ont rebombis lo preclar parlar d'Oc.»

com ha dit el poeta occità Antonin Perbosc. A tots vos agraïm els mots d'ajuda i 'us diem: Bé feu en córrer i no oblidar-nos. Encara no és tot perdut per a València. Compteu el llast que'm d'anar llençant, l'abundor de coses a fer i lo ben encastellats que son els enemics.

Si de fora ens venen paraules encoratjadores, de casa nostra—ja és vell—ens venen les incomprendions i els atacs. No som pessimistes malgrat això. Ben esbrinats els motius que cadascú té per a la seua actitud no es troba més que, sequetat cordial, miopia comprensiva i, en alguns pocs, fatuïtat. Tots voldrien la glòria de València, ningú ho ducta, però a condició de que siga amb el programa particular. No volen veure que la diversitat es riquesa aprofitable, convenient i àdhuc necessària. Eixe és l'errar, senzillament.

Una vegada coneguda la orientació havem de fer propòsit de no entorpir-nos i encara, en molts casos, ajudar-nos. Els amics que'ns han demanat que escrigam el valencià que ara es parla deuen meditar que aixó seria establir la pitjor de les tiranies. La tirania de la ignorància. ¿Els que parlen mal posant escola? València no la limiten Patraix, Mislata, Benimaclet i el Grau. Cal pensar que la Marina, el Maestrat i la Ribera son tan valencians i parlen millor (especialment a la Marina pronúncien correctament i tenen lèxic pur) que els de la ciutat; cal pensar més encara que si el renaixement valencià ha de ser cosa considerable s'ha de crear una llengua literària, naturalment neta de barbarismes, subdialectalismes i de l'abundós toll de faltes gramaticals.

Ahí teniu l'eixemple del teatre que alguns diuen regional. Per escriure com es parla s'ha dit en la premsa de Madrid i en la de València que «está escrit per llustrabotes» que «es una pocilga donde se embrutece al público» i altres flors semblants.

Ja sabem que de nosaltres a la massa del públic hi ha una distància gran però hem après que la contemporització dona pocs fruits. No es pot convencer mes que a qui té un daler i busca qui l'auxilie i el guie. Eixe ja està guanyat per a nostra causa. Però no hi ha que perdre temps en qui no pensa. A eixe hi ha que senyalar-li voreres i manar-li: Circuleu per la dreta, si us plau». I eixa llabor és la que han de fer els escriptors populars començant per no emplear barbarismes quan en la parla del poble encara existix viva la expresió valenciana. Escrivint amb ortografia apropiada. ¿Per quina raó es guien en tot per la castellana i mantenen la terminació *ig* pera paraules com *vaig*, *lleig*, etc.? ¿Per qué elidixen la *e* en la preposició *que* escrivint l'apòstrof? Si és per anar ensenyant al poble—com així hui devien fer—¿per qué no passen ja d'ahí i substituïxen la *y* per la *i* en la conjunció, escriuen la *b* i la *v* quan correspon així com la *c* i altres gràfies que no dificultarien la pronúncia? El poble aniria

sabent i es faria obra lloable. Lo demés es mantindre l'atrás i impossibilitar la redenció. Clar está que, per a fer açò s'ha d'estudiar i... aixó es el mal, però és necessari.

De Baldoví i Escalante ençà la corba ha descendit en lloc de pujar, tot s'ha perfeccionat pero els nostres escriptors populars no. Han perdut el sabor del terrer i es dona el cas de que havent un vuitanta per cent de personatges rurals en nostra dramática actual s'hajen perdut i es desconeguen a la ciutat que es representa casi totes les formes del dir—girs, frases, dites, etc.—dels pobladors del camp. I no és que'l públic les refuse, recents son els exits de l'Alberola. S'han llençat al vol les campanes per dos obretes que no tenien més que un poc d'amor al capdal folklòric, però encantaven perque el poble es retrovava a sí mateix.

El que hi ha que fer, començant per els que escrivim i acabant per l'últim que tinga gust de llegir la seua llengua és comprar-se un bon diccionari, consultar-lo i ans que deixar anar un barbarisme pensar l'expressió correcta. ¿Si hu fem per saber un poc de francés o qualsevol altre idioma extranger per qué no fer-ho per el nostre maltractat valencià?

2 CONTES NOUS

Era un enginyer...

Era un enginyer que inventà un nou aparell per volar, d'aquells sense motor. Per fer les proves oficials demanà la presència de les autoritats, dels companys, dels familiars i del gros públic.

I l'enginyer s'assegué a la banqueta del seu aeroplà novell : començà a volar.

Oh maravella de l'enginy, de la saviesa i de la ciència!

Tots els presents feren aplaudiments. Tots se felicitaven mutuament i joiosa. Tots llançaren l'hurra i el visca al país de l'home de talent que volava sense motor.

Passaren hores i hores i l'aparell encara volava. Quines proves més acabades Hurra! Visca açò! Visca allò!

I l'aeroplà volant, volant, volant...

Es feu de nit i l'aparell encara volava.

Oh. Prou! Que baixara! Ja era suficient! Era nit i feia serena! Havien de sopar, tots!

I l'aparell volava, volava, volava...

En la nit fosca no ningú veia l'aparell volador en ple èxit.

Prou! Ja era massa provat! A devallar!

I ca! Va volar tota la nit. I tot el matí següent

El públic, boca enlaire es desmaiava boi esperant descendira l'aviador.

Prou! Prou! Prou!

I va volar tota la tarde i tota la nit, i tot l'altre dia, i encara l'altre, i l'altre, i l'altre...

Quan el govern d'aquell país va prendre mesures havien passat quinze jornades i l'enginyer volava al bo i millor.

Primer feren tocs de cornetí: «Altot!»

I encara volava.

Després engegaren canonades a l'aire

I seguia volant.

Darrerament s'elevà un aeroplà (amb doble motor) carregat de policia. I els agents ho feren tal com ho tenien disposat els Ministeris del l'Aire i de la Governació.

L'acaçaren llançant-li un llas.

Horror!

L'enginyer inventor era cadàver; i del cadàver no restava sinó l'esquelet.

I trobaren en una fusta de l'aparell aquestes paraules escrites amb estilogràfica:

«Ja es vist: m'haig de morir de fam. Dispensen, pero... Me s'ha oblidat d'engrassar la palanca de devallar...

Visca la pàtria!»

L'humorista

L'humorista en veure que moria l'amic filòsof va dir-li:

—Per el que més estimes, amic que agonitzes, escriu-me de l'altre món estant. Pensa que tu mors de fam, ara, i que jo no tardaré en morir de fam, també.

El filòsof escoltava les paraules i les gravava al cervell.

—Seria gran cosa—continuà l'humorista—que jo esbrinara qué hi ha de cert després de la mort, sense gens de fatiga per la meua part, mentre tu has passat la vida cavilós boi estudiant problemes de Vida, de Mort i d'Eternitat. Escriu-me, fer favor!

El filòsof morí.

L'amic esperava, impacient, notícies de l'altre món.

I abans de desesperar vingué el correu i li entregà una carta que firmada per filòsof deia:

«Amic humorista: Pensa en Déu. Salva l'ànima. Hi ha cel i infern!»

L'humorista quedà fet de pedra. Carta de l'altre món! L'única carta que vingut havia de l'altre món! Preparem-se a ben morir—pensà.

I, efectivament, arrencà el segell de la plica, el va vendre a un col·leccionista milionari i els milers de dolars que obtingué els gastà en ben menjar, en beure bo i en disfrutar força, car ell sabia, de l'amic filòsof, que «una bona vida proporciona una magnífica mort.»

CARLES SALVADOR.

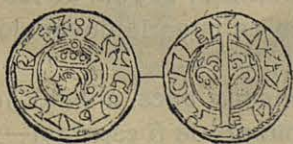
Una breu història d'un valor econòmic

Breu història vol ser ésta, no perquè lo seu subjecte no la tinga més ampla i de major importància sinó perquè dins les fites que s'hem impossat ací per dir: quelcom prop d'una mena de valor econòmic, no ens es permés devallar a les dades detallistes.

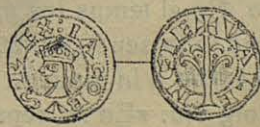
No és encara del tot esborrat del coneiximent que de les línies generals de l'història de València té la majoria de les gentes, l'existència d'unes monedetes de billó que surten asovint i les hi ha abundosament en les col·leccions i Museus: ço és, de lo que's sol dir los *dinerets del ramet*, havent segut ésta la denominació més popular.

Res ací que pugua anar prop de les característiques d'una erudició fora lloc! No; sols recordarem aquells punts necessaris per a poder vore esta breu història d'este personatge tan diminut que sempre s'ha nomenat amb la humilitat del diminutiu. Seria l'història d'una decadència o la d'una pèrdua de personalitat, és dir, del que fon creat per a trobar se a soles en sa casa amb característiques pròpies o per a tindre-les ell rónegament i que després passà a omplir el darrer lloc d'una jerarquia. L'herèu endarrerit!

Fon el fet que allà per la primera mitat del segle XIII, quan seguint l'expansió aragonesa Jaume el primer afegia als estats de la Corona un nou territori—València—hi ha gué de donar-li una moneda, que al to de les de l'època—encara que no de totes ni molt menys—tenia caràcters artístics prop de l'estilització. Es creu que'l rei li donaria nom diminut? No; naixqué aquella amb tot el conreu que té el fill primer i era la naixença del personatge; hi havia que batejar lo solemniament i fon apellat *Real de Valencia*. No res menys que així!, la moneda del rei del nou territori, quines característiques ell mateix establí. I encara ixqué fora casa i corria a Mallorca com a còsa pròpia que d'allí era també! Tota una vida i tota una glòria!

Segle XIII.—Jaume I. «Real de Valencia»

La seua mitat dita «mealla».

Pasaren anys i anys; el segle XIII havia al fi discorregut; el *senyor Real* anava vivint, però, podria conservar la seua posició? Dificultosamente perquè, si no perdia la seua valor material, en el temps sí la moral davant atres personatges de fora casa però per ser veïns vivien amb ell dins la seua harmonia, es dir, el *senyor Real* es trobava amb atres persones de major válua. Anant el temps, ell que havia tingut tan excel·lent oríge, la gent donaria en nomenarlo pel seu tamany i, verament, sa grandària no era per a assolir gran reputació; i vingueren en dirli *dineret* i pel seu tipu *dineret del ramet*. Ah, *senyor Real*! Cóm s'en anava alluntant del seu esplendor, que ja se'l contava entre la gent menuda!

No es crega, però, que en açò hi havia manca de la seua importància, no; al contrari, la seua existència dins diversos moments de distintes èpoques ens fa saber lo arrelat que estava. Així era la vida del *senyor Real*! Recordem cóm Francesc Eiximenis, dia en lo seu «Regiment de la cosa pública». No res menys—escrivia lo menoret gironí—lo dit *senyor [el rei]* dotà ací lo braç setglar de lleis e de furs especials que no han altres pobles del regne. E per aquesta raó plac al dit *senyor* e als seus succeïdors de nomenar sa pecúnia qui s'apella «barceloneses», per altre nom: és que en regne de València hi fos dita de «reals de València», per les damunt dites causes e raons. Car la barcelonesa és aquella que ha senyal de creu tesa, mes la real de València és aquella que ha senyal de ram, segons se pot veure en la moneda menuda conible, en la qual ha assats de cascuna de aquestes monedes; e dien los moneders que lo real ha qualche avantge a la barcelonesa.»

Un any darrere d'atre arriaria la fi del *senyor Real*, la fi del seu esplendor. Més, hi moria per a sempre? No, no faria sino encarnar novament baix noves formes que en lo fonamental s'atenien a las característiques velles. No atra cosa que una evolució. Qué li passava al *senyor Real* quan la seua nova encarnació? ¡Ah, a lo més havia conseguit que el rei l'anomenara també *Real* però ara, al segle XV, li dia *menut*! *Real menut* del *senyor rei* Anfós III de València, cóm se trovaveu dins vostra casa? Ja no eren aquells temps en que hi era amb veïns, ara estava junt amb germans, ço és, atres personatges amb los mateixos drets de pàtria i de un determinat valor que'l mateix rei havia establí; però hi eren tots per damunt del *menut*; com quedava darrere, el pobre! Ara més que en ans al XIV no'n tenia més que un germà a soles!

Segle xv.—Anfós III
«Real menut» sucesor del «Real de Valencia».

Al *senyor Real* li passava açò: en l'art, en la presentació, anava de l'estilització al perfeccionament i a la bellesa; en la valor, baixava de la exclusiva de personalitat pròpia a lo que diríem la estilització valorativa, que no es queixara que temps pitjors li vindrien encara!

Havia naixcut al XIII; el trovem ben vivent al XIV i reencarnà en el XV. En les dos primeres centúries certa cantitat d'ell compossava sumes amb notable *pouvoir d'achat*, en la darrera com tenia els companys de vestit daurat o de cara argentada no aprofitava sino per a coses xiquetes. Així anava.

Digam ara que quan el *senyor Real* vingué a la vida (XIII) tenia la seua mitat com a divisor (dalt s'ha vist) i que d'esta se l'anomenava *mealla*; era cosa la més menuda! Valdre una *mealla* seria valdre poc. Algú haurà oït nomenar el pont *de les mealles*, per lo que hi se pagava. En el temps les *mealles* estaven en minoria davant los seus pares, els *reals*; quina seria ja la seua xicoteta personalitat!

Al XV es dia *malla* a la moneda menuda; s'aplicava, pues, al billó. Ja esteu recordant quan Jaume Roig dia: «En mi repres—yo stic mirant—la fi esperant—volguí provar—son exóvar—sí'l me darien—o'm pagarien—sens demanar—cert lo sperar—fonc joc de

falles—trenta mil *malles*—fonc la moneda—cert l'arboreda—e l'alqueria!» i que poc oferia quan llançant el drap «per los racons—davalls caxons—entre la palla— no i dava *mallà*—hom si'l trovara...»

Finia el xv i començava el xvi i encara era molt entrat este. El Real menut reen-carnava novament: un rei l'apadrinava (Ferran II) i un atre el tornava a apadrinar (Car-es I). Però, oh senyor *Real!* quins canvis féeu en la vostra persona? De prou anaven fent-vos menut! Ens dirieu que no havieu pres altra forma que la que'n tenien amics vos-tres d'atres terres. Però, digam ara que açò, tot plegat, afectava més a la qüestió jeràr-quica que a la seua gran importància econòmica. Que no eixia tant la seua personalitat, i qué? Lo seu paper fea!

Ferran II
«Real menut».

Segles xv-xvi

Carles I
«Real menut o diner de billó».

Cal dir que aquella *estilització de valor* de que'n paríavem, la observem sem-pre davant l'orige del Real, que és com se veu la seua direcció, no dins un moment de-terminat, en el qual hi ha que saber que omplia tan arrelada necessitat com un atre qual-sevol, malgrat la seua menudència.

Ja veü en plé xvi com se trobava el *senyor Real*. Ja inclós el nom originari se li lleva, nomenant-lo *billó*, ço és, dins d'una calitat, res que reconeguera l'alta alcúrnia del senyor Real! Però, que no es queixara que temps pitjors li vindrien encara!

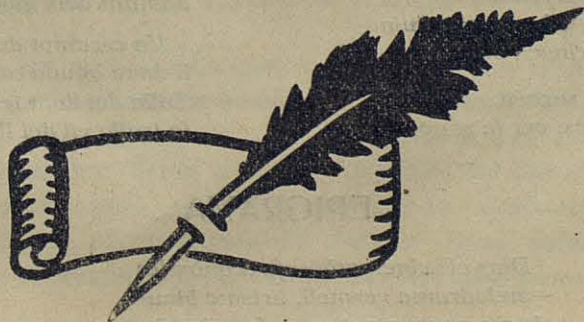
Póca valor tenia nostre personatge aleshores. Allá per l'any 1586, Felip II es trobava a Valencia. Voreu ara per quant un irònic poeta volia baratar no res menys que a un professor, a un mestre! Algú sap que Gaspar Guerau de Montmajor escrigué una *Breu descripció dels mestres que anaren a besar les mans a sa magestat del Rey don Phelipp, al Real de la Ciutat de Valencia a 8 de febrer any 1586* (1), i que escrivia així, en l'estil del *Spill* de Roig:

«Lo mercader—del bon Torrella—si'l porta sella—tambe la porta—ab gepa torta—com los demás;—Seguía aprés—mestre Real—vent fals i mal,—per un *diner*—al ba-rater—lo cambiás ..»

Que poc valor fíndria ja el vell *Real de Valencia*, vingut a menys i ara transfor-mat en *diner* dit comunament *billó* o *menut!*

Peró, i qué valdria aquell *Real*, mestre, d'en Guerau de Montmajor que per un *di-ner* volia baratarlo! Açò si quera poder d'adquisició de l'es mortit *diner!* Mes la història va deixant de ser breu i corre perill de gerse llarga—numismàtica disfraqada—i per més que hem parlat de tres segles encara li'n quedaven més, i qué no es podria parlar de lo que passava en Espanya aleshores (xvii)! Però, no hi ha prou? ¡Tal vegada massa!

MATHEW'S.

(1) Es conserva este breu ms. a la Biblioteca Universitaria—d'ell se parla en el *Catleg* dels mss. de la mateixa, II, 87 i segu.

POEMES DE FRANCESC ALMELA I VIVES

EL CLAVELL BLANC

*Cantem, cantem, cantem l'home que duia
darrere de l'orella un clavell blanc.*

*A l'hora del capvespre, quan el dia
dona un adeu de mel a la ciutat;
quan posen signatures en l'atmosfera
amb llurs ales de pèl els rat-pennats;
quan s'encenen a cada cantonada
les llums baboses dels farols de gas,
s'aixecava del llit l'home que duia
darrere de l'orella un clavell blanc.*

*Lligat al coll el mocador de pita
de blau i procedència d'ultramar;
deixant un ròssec fort i heterogeni
de baumes femenins i de tabac;
mirant a cada banda segons ritme
de majestàtic i llisquívol pas,
anava pel carrer l'home que duia
darrere de l'orella un clavell blanc.*

*La Negra va oferir que no beuria
ni al mig d'una llacuna de conyac;
la Roja va oferir fer un bescanvi
de monogàmia per el seu estat;
la Blanca va oferir tots els estalvis
que servava en el fons del matalap;
i totes les donotes d'aquell barri
prometeren un munt de disbarats
per tal de posseir l'home que duia
darrere de l'orella un clavell blanc.*

*Els moços, mentrestant, li trametien
mirades que volien ésser llamps;
engegaven paraules per clavar-les
com a sagetes dintre de la carn;
i esmolaven les eines homicides
en la pedra del cor desesperat
per tal de bandejar l'home que duia
darrere de l'orella un clavell blanc.*

*El matinet encara s'arropia
damunt la sina de la nit hiemal;
ploraven les façanes de les cases
clausurades arreu amb pany i clau;
al lluny, una farmàcia vomitava
la llum rojenca d'un fanal tronat.
I entre quatre cantons hi havia un home,
bocaterrós, que es rabejava en fang,
amb quatre coltellades en el rostre
que deixaven anar limfa vital.
«Sembla—va dir algú— l'home que duia
darrere de l'orella un clavell blanc.»*

*Clavell auricular! Ara surava,
amb les fulles vermelles, per la sang.*

L'ASE DE LA CENIA

*Roda la cènia tot el dia
l'ase bufó, l'ase petit.
Ullera opaca li congria
damunt dels ulls d'urna nit.*

*Un escamot de mosques verdes
li dona aguda coïssor
Talla del llom tendres esquerdes
la tralla vil del llaurador.*

*I els alcaduços de terrissa
aboquen aigua transparent
que se destria i que s'irissa
d'un raig de sol i un xic de vent.*

*I va per sèquies i sequioles
entre un herbatge vincladis
que té sacçons de banderoles
i polidesa de somris.*

*I es fica dintre de la terra
—com si es fiqués dins de la mar—
on tota cosa desaferra
en son desig de fecundar*

*I prenya arrels anguiliformes
que eren veïnes del no-res,
però que es posen tan enormes
com el bigoti d'un francès.*

*I, com que corre pel fullatge
amb força bàrbara de boc,
esborra amb verd tot el dampnatge
que anava fent el color groc.*

*I posa erectes les antenes
damunt dels pètals de setí
per empomar les aures plenes
de pols de pòl·len superfi.*

*I unfla la carn assedegada
de la cirera de coral,
de la bacora clavillada
i de la poma esferoidal.*

*I fa que l'home de l'aixada
obri son pit al pensament
que tota l'aigua assimilada
se tornarà peces d'argent.*

*Roda la cènia tot el dia
l'ase bufó, l'ase petit.
Ullera opaca li congria
damunt dels ulls d'urna nit.*

*Un escamot de mosques verdes
li dona aguda coïssor.
Talla del llom tendres esquerdes
la tralla vil del llaurador...*

EPIGRAMA

*Dins els cinematògrafs econòmics
—melodrama vermell, lirisme blau—
els moments emotius se fan sincrònics
amb un cruixit de corfes de cacau.*

COMPRESIÓ I CORDIALITAT

Després de l'èxit extraordinari assolit per la Exposició del llibre català a Madrid —èxit de públic i de premsa— cal que nosaltres, valencians, reflexionem una mica.

L'antagonisme—pot ser franca hostilitat—entre Catalunya i Castella, entre Barcelona i Madrid, havia esdevingut un fet inevitable i havia pres caràcter de mal crònic sobre tot als últims anys. Uns pocs intel·lectuals—tres o quatre, no cregau—castellans, s'interessaven per la cultura catalana; i uns pocs catalans es preocupaven del que passava a Madrid. Aixó era tot Castella es preocupava d'ésser coneguda a Amèrica; Catalunya dirigia els seus ulls cap a França.

Com s'ha pogut ara fer el miracle? Ha estat ben senzill i ben lluny d'ésser cap meravella supernatural. Ha sigut bastant que la noble i jovenívola «Gaceta Literaria» haja fet anar a Madrid uns milers de llibres catalans i els haja posat davant els ulls dels madrilenys, per a que tota aquella prevenció mútua d'abans, aquells mutu recel, aquelles mútues asprors, s'hagen desvanit. Aquesta mena de miracles sols necessiten, per a realitzar-se, dues coses: comprensió i cordialitat—que'n fan una assoles: esperit de civilització.

Aquests dies, fa goig de llegir els diaris de Madrid i veure amb quina simpatia i bona voluntat amical parlen de Catalunya i de les seves tasques culturals. Si ens ho hagueren dit uns anys arrere...

* * *

I ara, la nostra inevitable reflexió.

València s'hi troba—espiritualment—tan lluny de Catalunya com qualsevol altra ciutat espanyola, encara que amb menys justificació. La causa ha estat la mateixa que a tot arreu: desconeiximent i incomprensió. Llevat un petit grup de joves simpatitzants, la nostra ciutat i el nostre Regne, han viscut tanmateix ignorants de Catalunya i de les seves valors intel·lectuals.

Si Madrid—que simbolitzava l'spanyolisme *enragé*—ha canviat la seva actitud de menyspreu, i s'interessa i elogia la cultura catalana ¿ens es lícit a nosaltres (valencians, homes que parlem una llengua semblant a la catalana i que tantes afinitats històriques i racials tenim amb el poble germà), no reaccionar contra el nostre indiferentisme present per a obrir els braços de l'esperit a eixa cultura que tenim a les nostres portes i que fins ara no hem volgut conèixer ni sabut assimilar?

El lector ha de respondre...

* * *

I ara, un propòsit:

Per a la comprensió, cal abans la coneixença. Heus ací un camí: el que jo pense seguir des d'aquestes pàgines, el que seguiré per poc que els lectors em donen la seua atenció.

D'ara endavant, les meves cròniques catalanes seran com un espill, com una pantalla de cinema per on passaran els homes, les institucions i les coses totes de Catalunya, dignes de divulgar-se i d'imitar-se. Les projeccions que us done, seran lo més objectives que puguen ésser-ho, llevat d'aquells aspectes als que siga necessari donar opinions personals, aquestes, però, sempre seran sinceres i desinteressades.

Si amb aquesta tasca, aporte el meu gra d'arena—humil·lísim—a l'obra de crear-nos una cultura pròpia, el·levada i digna, hauré satisfet una bona part de les meves ideals aspiracions.

ARTUR PERUCHO.

RONDALLA DE RONDALLES (1)

A imitació del Cuento de Cuentos de don Francisco de Quevedo, i de la Història de Històries de don Diego de Torres; composta per un curiós apassionat a la llengua llemosina (2) i tret a llum per Carlos Ros (3), Notari públic per Autoritats Apostòlica i Real, natural d'esta molt Noble, Insigne i Coronada Ciutat de València. Per don Benet Monfort, any 1820.

El que s'haja de fer, prompte; que a mi tant me s'hi dóna bif com baf. Ell s'ha de contar, i no té cura: pos fora compliment i anem anant.

Diu que era un jove i este jove, estan vostés, començà a topetar que topetaràs, que havia de casar-se; perquè tenia un troç de pa i no era raó que vixquera sense ombra.

—Jo, dia el pobret, tinc en qué passar molt decentment: doncs, qui em fica a mi en carrer que no trau cap? Si'm quede per casar, tot serà polla i no tindrè qui em pegue un punt. ¿I si estic malalt? ¡Ah, Mare de Deu, quina desdita! Tot s'en va entre guapos i valents. Si busque dona, tinc qui em calfe'l llit i puc esperar bona vellesa ¿Per a qué vullc els dinerets? A mi ningú em fa el compte. Dos germans tinc, però ells es donaran aire; i acampe qui puga; que al dia d'avui no hi ha més bons germans que els *reals* castellans, ni millors coneguts que els papers de menuts. Casar-me vullc, i prenguen-ho com vullguen, que cadascú estornuda com Deu li ajuda. I d'ací no'm treuran, encara que'm prediquen teatinos ¿No me l'he encaixquetada jo? Puix bé se la poden traure del cap que així faré de la boca..... com ara plouen gíngols i mal és que jo ho diga.

Era l'home, com ara digam d'estos que s'els calfa..... el cap a cada trico; però per altra part, baix de davant i fet a les bones fusades perquè, encara que li anaren fent tres tres, mai dia esta boca es meua ni es posava alt de polcera; ans bé, sempre pareixia no tocar en cel ni en terra, pensant en la mona de Pasqua i com si mai haguera vist..... en finestra.

A este bon Joan, vostés m'entenen?, que com dic, pareixia dels que ballaren en Bèlem, li dien Pep de Quelo, i tenia dos gerinans, segons tinc dit, si no m'enganye. Eren estos molt tauris i tant brivons que li donaven quinze i falta perquè tot-temps que volien li la pegaven i l'enganyaven en xinxes i marrauxes.

Un picava de valent volent-ho tot matar i degollar perquè era home de fums i li pujava en un cinc-en-tres la mosca al nas. Però l'altre era més guilopo que polit, en més raboseries que mana la llei, gran escarbacalius i guaitacossos, trabucant i matutero, figó i gaita, fins ahí pot aplegar. ¡Oh, que era gran tomo! Per fi, de la pell del diable i dels que plogueren i no feren fang. Vostés reparen: ¡Tots de un ventre i cadascú de son temple!

Puix, per a on no volgué'l dimoni (¡Jesús, Maria, Josep!) que els tres s'encarabaciaren a la una Ací fon ella. Tres al sac i el sac en terra, com diu l'altre. El cas fon molt rodar i d'aquells que succeïxen una volta en la vida i altra en la mort; perquè sempre me he criat en que lo que no passa en cent anys passa en un dia i bé dia m'agüela (Deu l'haja abraçada i a fe que era bona dona!) que quan més va més sab un i que bo es viure per a veure i si no, oixquen vostés i veuran en què paren les coses del món i diran que calcigue jo raó.

(1) Comencem la publicació d'este curiós fullet, actualment de casi impossible adquisició, esperant que ho han d'agrair els lectors per el regust del terror que serva en totes les expressions i lo divertit del assumpte. En unes paraules prefaciels, que per brevetat suprimim, l'autor diu que encontrant-se «entecat i ple de hipocondries per el mes de juny de 1767 s'en anà a Paterna; feia l'exercici necessari, es ficava per els barrancs a registrar les cavorques, gitava's baix los arbres», etc. Per les nits s'ajuntava als segadors i milgers i participava dels seus divertiments però com lo que més el divertia era les rondalles que contaven, vingué en gana de transcriure «la que digué en llaurador ja ranci d'aquells que parlen escoltant-se i amb la major satisfacció del món», que és la Rondalla de Rondalles.

Al publicar-la es proposà «recullir les jabacanes expressions per a fer abominables les baixeses de la llengua i les vulgaritats indignes» i esperava «que es treballara un Diccionari ab molta crítica i gran discerniment; tant de les veus bones i castices com de les ruïns i bárbares, porque d'este modo molts preclats de cults s'abstindrien de burlar-se de més de vuit vocables que per no saber que son valencians per tots los quatre cuartos, los ahuquen a cara descuberta».

Hem tingut que suprimir algunes expressions massa crues o llicencioses que avui en una revista com la nostra no es tolerarien.

(2) Pareix provat que este apassionat fon el P. Lluís Galiana, del Ordre de Predicadors, natural d'Ontinyent.

(3) Carlos Ros va néixer a València, carrer de Calatrava, número 28 actual. Escrigué «Tractat d'adages i refrans valencians», «Epítome del Origen y grandezas del Idioma Valenciano», «Breve Diccionario Valenciano-Castellano. Un altre Diccionari de veus monosil·labes, gran número de romanços i col·loquis. En les composicions festives usava el pseudònim «La Musa Laper». També escrigué algunes obres sobre temes professionals en castellà.

Com dic puix, el pitjor de la enfrascada no fon que s'envixcaren tots a un temps, sinó que'ls tres caigueren en una mateixa ratera, com si s'hagueren aconsellat, sent així que cadascú volia ser assoles com el junc.

Fon açò que'n certa part del món (que no ve més a la memòria que la neu d'ara cent anys) havia una gica, filla de bons pares i la que s'en portava la palma de la terra perque en una galta tenia el sol i en l'altra la lluna. Cabells com a fils d'or, ulls inquietadors, boqueta de sigró, cos d'agulla, manetes de plata i peus de perdiueta. Era com unes lleteroles, tenia un gra de cara molt garrít i en lo parlar pa reixia una mèl cuita. Es composava con un monyo de novençana i quan anava pel carrer, *tip, tip, tip*, no l'igualava un pardalet. En dos paraules, gica de gall i per a un tot; que a'çava palleta a la llei i no més, com qui diu ahí m'aplegue.

Era esta doneta, com tinc dit, una pintura; però tan rampina i caracera que per tres i no res girava la casaca i s'alegrava tant d'haure-les amb qualsevol que'n fer-li algú memeus o anar-li ballant l'aigua davant s'estovava com un filadiç, es desfea com la sal en l'aigua i es derretia com un greix. Per abreujar raons; penell de campanar i tot lo demés que vostés vullguen. I això que encara portava bivosall i tenia la llet als morros. Així m'en estic de veure lo que passa, perquè, abans les dones no eren tant voltàries i la que parava cara a tots bé podien dir que era tan honrada com les beses i de les que van a tres en lliura. Ara véu un home per estos ulls pecadors que no hi ha ninguna que li sàpia mal que la pavegen; ans bé, aturadament totes ho busquem, posen esbaradors, tin-te, no caigues. Qui no les conega que les compre que a mi no m'han de dar a entendre cistelles per llanternes. Tot està volat!

De mon record, el fadrins no festejaven fins que no foren ben cerrats de barba i fins a que'l quixal de l'enteniment no els apuntara no tinguen que pensar que ningú d'ells moguera bromes. Ara uns taperots que encara poden a volquers i tenen les corfes de l'ou al (en perdó de vostés) ja volen fer pinets i posar ho tot en un costal. Sí, senyors; la pipeta va que vola, montera a lo virulé, jo soc i no altre i tot el dia giu-giu a la orelleta. Açò no més és dir a vostés com està el món.

Tornant puix a pendre'l fil, dic que, com la bona Eufràcia (que així es dia el diable de la gica) era tan gitana i falaguera que portava a molts torbats com un all-i-oli i entre ells a nostre Pep de Quelo (a Deu no siga retret) i als altres dos germans, que es dien Pere el Guapo i Gimo del Portal. Tots tiraven al rei que val dos; però ningú sabé enfilat-la, perquè cadascú volia pelar la pava a son sabor i ningú pogué eixir en la seua. A poc a poc, cavallers, no tinguen que espantar-se que'l negoci era de pèis i no tots tenen caletre per a jugar-la de taur i diguen que jo ho dic.

El nostre Pep com tenia bon cagiporro i força de doblons, anava a la descuberta i entrava en casa d'Eufracieta al ple del dia com Pere per la seua, i a qui li parega mal que s'unte i passarà a Mallorca que a ell molt bé que li sabia i arre *burro* i deixa dir. Entrava de rondon a fer-li de l'ullet, i sent així que jamai se li feu tart estant amb ella en tot aixó no se li tancà mai la porta, ni li feren morros; ans bé, sempre que anava, tots callaven en un peu, rebent-lo en palmes, menjant-se'l a festes i més festes i tirant la casa per la finestra com si no tingueren blat en la cambra de més amunt. Tot era, com hi ha Deu, perquè li relluïen les espatlles i no més; que açó de l'or es més golós que no sé que'm diga, i per això diuen molt bé que *qui té diners t'ê tot adreç i la filla del rei si la volgués*. ¿Qué no? No més en los dits.

Puix com dic; ¿quí s'havia de pensar que'l pare fera d'alcauot? Vostés no ho voldran creure, però creguen vostés que ell era la capa torera de tot perquè partiria un diner per quatre parts i anava en un pam de llengua darrera d'encontrar un gendre que li fera bullir l'olla.

La bona de la gica (que no li ficaria ningú el dit en la boca i era viva com el pensament) bé coneixia per a on anava l'aigua al molí i del peu que coixejava el mesquinot de son pare; però ni per eixes pogué mai inclinar-se a Pep de Quelo ni volgué casar-se amb ell perquè, encara que aguantava la metxa, no li entrava de les dents en adins i si algunes voltes li feia el *rendibú* era per a dar color al drap i per a que no es moguera un infern en la caseta i eixa cosa.

(Seguirà.)

L'Exposició del Llibre Català a Madrid

Els amics del llibre, aquells que l'apreciem pel contingut i la presentació, hem fruit en estos dies agradables emocions perquè és precís trobar la més alta espiritualitat en el fet de l'Exposició, subratllada per les paraules ponderades de l'il·lustre Gómez de Baquero i l'estudiós Estelrich.

Però després d'aquella cordialitat inicial, certs escriptors pareix que s'en dolguen de que'ls joves de *La Gaceta Literaria*, amb una mica de bona comprensió, hagen conseguit un triomf tan assenyalat, i ací i allà surt algun que altre article ben poc gentil. Com que jo no soc un escriptor professional no puc capir certes coses i a més mancat d'aquella experiència que donen el anys... (que tampoc em sab gens greu.)

Per xo la meua visió serà ingènua i per xo faig el raonament següent: Una regió d'Espanya ha produït, en vint i cinc anys tal quantitat de llibres. Posem, entre els qui hi son a Madrid i els que hi han mancat, trescents anuals. Si es considera que esta xifra no l'ascançada algun any la producció espanyola es comprendrà la valor de l'esforç. Una voluntat d'esta mena, no digau que la sosté la tossuderia, ni el capitalisme, ni la política. La sosté l'amor. L'Amor es qui únicament realitza els heroïsmes, els sacrificis i les coses vérament magnes. Per això erren ridículament els que, pobres d'esperit, davant d'un fet s'obstinen i entesten a buscar excuses que atien el foc de la discòrdia sostengut fins ara.

Et fet primer es l'amor a la llengua oblidada. Amor sense interés que'n tan pocs anys dóna fruits como *L'Atlàntida* i el teatre de Guimerà era precís que es premiara amb l'or dels potentats. Lo que a un il·lustre pròcer de la Muntanya li ha valgut l'admiració espanyola ho han fet a Catalunya els nobles i els plebeus, la ciència y la burgesia, no en manifestació esporàdica, ni foc-follet d'un moment, sino superant-se un dia radere de l'altre. ¿Voleu que siga política? ¿Quin orgull més net pera una política que haver donat lloc a tan gran cultura? Penseu si tots els polítics espanyols hagueren fet igual a les seues regions; quina Espanya hi hauria mes poderosa i mes apta!

Els valencians hem de participar del goig. Ni estem postergats ni convidats. Estem, senzillament, perquè som. Auzías March i Corella, Lluís Vives i Martorell en luxoses edicions figurem. I modernament Llorente, Labaila, Guinot, Alberola i tants més. Blasco, Ferrando, Duran, Girona, Pla Mompó i tants altres. També els redactors de TAULA que teníem llibrets publicats els enviarem amb timidesa pero de bon grat. Timidesa perquè, nostres aigües, no estan massa netes. València és com la eixida de un riu a la mar. Ací s'ajunta l'aigua blava i salada amb la roja i fecundant de tots els xaragalls y barranquets.

La barreja es avassalladora però si anem reseguint l'endegament la trobarem mes pura i potable quan mes aprop estem de la font.

La font serpenteja a través del temps. Unes vegades bronzint amb remor d'abelles, altres ressonant i abundosa però sempre persistent; cada jorn amb mes vigororia muda i remuda de sons, de veus, de crits i de poixança i en l'espai de uns quants ays corre'l camí de sigles.

Esta no és la serp zoològica que muda sols de pell, esta es la serp de l'aigua viva, simbòlica.

No es la ferral que sols deixa rastre per a on passa, és la que fecunditza i son pas deixa bella florida.

Voldria recordar les paraules de l'Estelrich quan diu que nosaltres no tenim mes que una petita quantitat de clàssics. El sigle d'or de nostra literatura no és fet encara.

¡Quin pervindre mes alt i magnífic el del qui escriga en catalá! No és sols un monument lo que li espera. Es la glòria. La veritable glòria.

¿Quin espanyol va a sobrepasar la fama de l'autor de El Quixot? Es inútil combatre contra els clàssics. Puix nosaltres encara tenim obert eixe horitzont. Encara no és tot fet. ¡Ales a la fantasia i fortitut al seny, escriptors de Catalunya!

ENRIC NAVARRO-BORRÁS.

CANÇÓ DE PATRIA

*Oh, gran València — mare i senyora
del meu esprit — somniador!
Tu eres l'aimada — que m'enamora,
la terra-santa — del meu amor.*

*La teua imatge, — garrida i bella,
pren forma i vida — dins ton verger
en la esquisida — casta doncella
qu'encen en flames — nostre voler.*

*Ella es compendi — de la hermosura;
cançons jolives — hi han en sa veu,
fervors en l'ànima — de verge pura,
graciosa i tendra — la va fer Deu.*

*Son cos, flexible — tronc de palmera,
te saboroses — fruites i flors;
fruites de l'horta — mes engicera,
esclats qu'embaumen — els nostres cors.*

*¡Oh, gran València — mare i senyora
del meu esprit — somniador!
Tu eres l'aimada — que m'enamora,
la terra-santa — del meu amor.*

LLUIS CEBRIAN IBOR.

JOC D'ENAMORATS

*La fadrina gentil de cabells rulls
És a la festa de diumenge a l'horta,
Amb una blava serenor als ulls,
Alegre el cor i la rialla forta.*

*Per burlar l'escomesa del fadrí
Del llavi fàcil i l'esguard agut,
Té en la mirada un resplendor diví
I duu el ventall que li servix d'escut.*

*Palmito alat i ple de tremolor;
Com un aucell, lleugerament ferit,
Plega l'ala i l'estén amb dolça amor,
Pica a la boca i aleteja al pit.*

*Vola el ventall. Ella sospira i riu
—Mans i cabells i els ulls enjogassats—;
I en aquest joc, distret, d' enamorats,
Llança el fadrí, ja de l'amor captiu.*

*De la paraula, la sageta d'or;
Ella, poruga, amb el ventall l'esquiva,
Mes com és noble, valenciana i viva,
Travessa el vano i la ferix al cor.*

MIQUEL DURAN.

LA POESIA VALENCIANA

Del renaixement al noucents

Catalunya havia trobat el camí i una esplèndida floració de poetes filava cançons sentides i patriòtiques com si, en una graciosa metamorfosi, d'un roser quallat de roses s'anaren desfullant paraules fetes rítmic i poesia. En la Provença, l'obra dels felibres se concreta i el poeta capdal guanya per a la llengua d'or el prestigi i la devoció

En València, a les hores, regia la biblioteca de l'Universitat Marian Aguiló, gran amic de Llorente i Querol i els influència per a que el moviment poètic se decante íntegrament i amorosit cap el conreu de la llengua vèrna.

Llorente—poeta venerat i figura cum de la poesia valenciana—aporta al castellà versions pràctiques de Schiller, Uhland, Longfellow, Heine, Goethe, Byron, Victor Hugo, Lamartine, Musset, destacant-se i obtenint l'elogi de Menéndez i Pelayo, fa història i popularitza, com a periodista, el seudonim de *Valentino*, pero el sentiment poètic que li vessa d'ànima i cór no se manifesta, frescament i espontani, fins que en llengua valenciana troba l'expressió única i adequada. I al seu entorn i al del generós iniciador M Aguiló van destacant-se les figures preeminentes de la renaixença; Constantí Llombart, Víctor Iranzo Simón—nat en Fortanete de Terol i assimilat a la nostra terra—Vicent W. Querol, Lluís Cebrián Mezquita, Badenes Dalmau, Aguirre Matiol.

Com fruit de l'època i de les primícies del renaixement, en la poesia valenciana vuitcentista aleteja el dalit d'enlairar lo típic i se manifesta un gust senzill i rialler, que

no findrà fulguracions genials i definitives—com podria esperar-se d'un moviment precursor—pero que deixa l'impresió de les inquietuts que arriben a l'ànima per l'antena més sensible; la del sentiment.

El paralelisme entre'l renaixement poètic valencià i el que ja havia madurat en Catalunya i la Provença se troba feliçment traçat en el plà de la comprensió. Els poetes de nostra renaixença extenen els braços efusius, per a una abraçada de germanor, cap a Catalunya, cap a la Provença.

«Un mateix cau tingueren en la mateixa sóca» canta Llorente en l'oda «València—Barcelona» i Querol en la lletra a F. Mistral, de les rimes catalanes, «vorém també com tornen de la heretat materna els vells jorns y s'acaba el plor del nostre dól...» i veus falgueres d'afecte venien perfumades por la neu dels taronjers, de terres enllà la nostra Plana enjoiada tot temps per a rebre al nuvi rumbós que besa ses plantes i li deixa'l despedirse, després de cada canticela, un tresór de randes d'escuma.

...En la caseta blanca—, blanca de lluna, de gesmil, de nart i d'atzar, perfumada per els pins, les taronjes i les clavellines—, que'n Bétera havia bastit el poeta Aguirre Mafiol, celebren els aplecs íntims els poetes de la renaixença i este ambient plácid, recullit, íntim es la tónica general de la poesia i maticja el paisatge espiritual.

* * *

La jove generació de poetes valenciàns te inquietuts mes fondes i concepcions mes àmplies. No abdica d'alló que li és característic i consubstancial—la particularitat del lèxic, la tradició, la personalitat històrica—i conreua i fa valdre estes valors però desentesa—amb les inevitables desidències—d'arcaiques preocupacions, prejudicis i tòpics. Vola valenta i decidida en cerca del paisatge infinit i el pensament universal car, en l'hora definitiva, voldria dur com una regina, esplendida de glòria, la presentalla fastuosa dels llorers invictes per a que la seua aportació se valoritzara com totes les aportacions dels diversos indrets nodridors del pensament i el llenguatge de nostre poble immortal.

PASQUAL ASINS.

NOTES

Classes de llengua valenciana.—A l'Ateneu de Castelló es donen classes de llengua valenciana a càrrec de don Lluís Revest, fundació del mai prou exalçat don Gaetà Huguet l'il·lustre patrici (a. C. s) que tant de bé va fer pel renaixement valencià.

Obituari.—El dia 16 del mes passat va morir a Castelló el poeta Joan Bte. Valls. Fon mestre en la pintura de costums típiques de la Plana i de sa inspirada ploma gojaren els lectors de l'*Heraldo de Castellón*, a on publicá moltes composicions. Al seu director, que tant l'estimava, li enviem un prec sol·licitant que recullga en volum d'homenatge les composicions de tant distingit castellanenc.

Pinazo.—L'escultor valencià ha segut nomenat acadèmic corresponent de la Reial Academia de Belles Arts de San Ferran.

Jocs Florals de Barcelona.—Ha vist la llum el cartell per als Jocs que s'han de celebrar el primer dumenge de Maig de l'any prop·vinent. A més dels premis ordinaris—Englantina, Viola i Flor—haurà altres premis, com són: A la millor composició en prosa, de caràcter literari. —Al millor sonet o poesia curta de tema barceloní.—Al millor llibre de prosa literària (teatre i novel·la exclusius) publicat en el periode 1.er Giner 1926 a 31 Desembre 1927. El premi Fastenrath s'adjudicarà a l'autor de la millor novel·la catalana publicada dins del sis anys últims, inclós l'any en curs.

Tots els treballs deuran enviar-se a Barcelona, Baixada de Cervantes, 7 pral., ans del migdia del 15 de Març de 1928

NOTICIARI BIBLIOGRÀFIC

Música popular española. Eduardo López Chavarri. Colección Labor. Barcelona.

Heu ací en elegant volum manuable, il·lustrat amb gran còpia de notes musicals, una suscinta història d'un tema tan ric i suggestiu com és la música popular.

El senyor Chavarri ha hagut de realitzar una llabor d'eliminació, difícilíssima, per la necessitat de conservar lo essencial.

Amb adequat criteri històric—geogràfic va resseguint la història de la música en les diverses èpoques i regions hispàniques, aportant interessantíssimes dades i intercalant bellíssims exemples—els més característics—de l'abundós filó de pristines formes melòdiques on beuen a dolls la inspiració els mes felïços conreadors de l'art dels bells sons.

Acaba son treball el notable crític d'art, apuntant el camp amplíssim de possibilitats que l'estudi de la música verament popular oferix als artistes que senten íntimament l'ànima musical de la raça. Certera observació que devia ser tota una norma artística per als músics valencians, que aspiren a crear un art ben seu i, alhora, ben de nostra terra.

Nostre amic i distingit col·laborador està rebent innumbrables felicitacions i l'aplaudiment de la crítica, premi a la seua amor per l'art cultivat amb passió que no exclou la ciència.

Antonio Sardinha y la Cuestión Peninsular.— Juan Beneyto Pérez.—Ed. Voluntad, 2 pessetes.

Nostre benivolgut amic i redactor en cap de la prestigiosa revista Cultura Valenciana, ha volgut donar a conèixer el pensament polític d'este il·lustre lusità, traduïnt dos articles: —O genio peninsular i 1640— on es troba condensada la doctrina preconitzada pel seu autor.

Antonio Sardinha a més de notable poeta i crític era el quefe intel·lectual del partit integraliste, de ideologia coincident amb la que han profesat, de sempre, els nacionalistes hispànics: la confederació peninsular, amb inclusió, és clar, de Portugal.

En els treballs que ens ocupen están brillantment exposades i argumentades estes nobles idees amb gran còpia de dades històriques que traten de demostrar l'absurd que constituïx el fet d'haver-se estroncat en Portugal la tradició hispànica.

La traducció, de mà de nostre jove i ja docte amic, és feta amb la pulcritut a que ens té acostumats en les seues obres.

Recomanem el llibre a nostres lectors.

Fiat Lux.—Revista mensual de Filosofia, Ètica y Misticismo.—Clarachet, 11, Valencia. 60 cents número.

Amablement ens ha seguit ofrenada esta idealista publicació que inserix orientadors treballs per a les persones que'ls plau l'activitat espiritual. Tant si us interese com si no us desperta afectivitat, la Teosofia, exposada amb la hàbil coneixença del cor humà que tenen aquests adalits de l'*idealisme vanguardiste*—perdoneu l'expressió—és una cosa bella, simpàtica i que desperta viva curiositat.

Als números de novembre i desembre hi ha ori-

ginals de Jinarajadasa, G. Gutiérrez, Leadbeater, Peña, Sendra, Blavatsky, Wedgwood, Hodson, etc.

Vergèli. Las Georgicas. Cant IV. Traducción occitana per Juli Cubainas.—Collección OC. editorial occitan. A Barcelona «Llibreria Americana» Rambla de les Flors, 51.

Ara, damunt la tauia humil de novells revistaires, van caient els llibres missatgers de l'amabilitat que ens posen una espurna de foc emocional al cor. Cap com aquest de l'idil·lic Virgili que's valoritza, per a nosaltres en harmoniosa prosa occitana de Juli Cubainas. El cant IV de «Les Georgiques» tan suggestiu, evocador i saborós, amb aquell brunzejar de les abelles que degueren enmelar l'estil del poeta.

Tots creiem haver vist alguna vegada al vièl Gorician. Lo primier per culir, de prima la ròza asseures a l'hora capvespral davant sa taula guardada de frugalitat per gustar, més que la vianda, la conversa. Així en este amable quadernet de Cubainas oblidem un xic la relació virgiliana per gustar la mel de l'idioma i els primors de la versió i ens plau llegir amb veu entonada per veure la musicalitat—imperfectament, clar està—de aquesta filla d'Occ.

Pel que veiem, l'autor ha traduït «Lo libre de Job» (vers) «Evangeli segond sant Joan» «Lo libre de Ruth» amdòs en prosa. A més té un volum de poesies «Per la terra e l'autar» i altres de contes i novel·la.

La presentació és moderna i agradosa dins la severitat.

Cultura Valenciana. Qudn. III.

Dedicat a glossar la figura eminent de nostre Lluís Vives, la vida i l'obra del gran humanista és exposada i analitzada per escriptors autoritzats.

La trascendència de la seua estada al «Corpus Christi College» de Oxford, la influència de sos mètodes pedagògics en l'obra dels educadors mundials, el relleu enorme que a l'estranger s'ha donat a la màxima figura de Vives, tot està tractat en el quadern que ens ocupa, amb la suficiència exigida per a que resulte una eficaç i noble aportació als estudis vivistes.

Signen els treballs, els prestigiosos escriptors i homens de ciència, Foster Watson, Oscar Wraill, Carles Riba, Beneyto Pérez, Giménez Fayos, Joan B. Sentandreu, P. Torrò, Gil i Calpe, Agusí Sales i altres.

A més, hi han fragments d'obres de Vives i una valuosa col·lecció de vuit retrats del filòsof entre'ls quals se'n troba un d'inèdit de Ribalta, que existix al nostre Museu de San Carles.

Amb fraterna efusió felicitem als autors de l'obra.

Játiva Turista.

Publica un article sobre «La biblioteca del Duque de Calabria» amb fotogravats (8 pags.) dels llibres preuadíssims que's conserven a la nostra Universitat, acompanyant una nota sobre els millors de la col·lecció.

Es continua la «Guia impresionista» «Las sugerencias de Játiva» i hi ha una copiosa secció bibliogràfica. Es un bell número.

MAQUINES D'ESCRIURE

Underwood i Royal

(Ultim model)

Abeli Aguilera

TALLER DE REPARACIONS

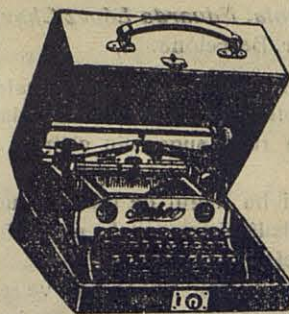
◆ PECES DE RECANVI ◆

CINTES I PAPER CARBÓ

= POETA QUEROL, 12 =

VALENCIA

PERKEO

LA
IDEAL PER
A VIATGE

URANIA

— Campió mundial de resistència —

La máquina que ella sola reünix els perfeccionaments de les demás.

Demànela a proba i referències al
Representant Exclusiu

Miquel Vilar

Mar, 33 : VALENCIA

(Antic Banc d'Espanya)

¡PER A NADAL!

COPEES, GOTS
de totes classes i preus

PLATS FINS, VAIXELLES
Des de lo més ric a lo més barat

Ningú com CASA VICENT

Baixada de Sant Francesc, 9
i Flassaders, 13

VALENCIA

S. Aranda

MARMOLISTA LAPIDARI

Creu Nova, 16 i Miñana, 15

VALENCIA

